

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) מגילה כו: ב) יומא יט: ג) לנעיל כו: ד) ז"ב קל"ג. ה) ברכות יא. עירובין יג: לעיל ג. ז) ו' ו' שנת כט. זש"ן ערכין ז: ז' ו' עירובין כ"ג. ח) יצמות טו. ט) דקדושתין ק"ד. י) לנעיל ה: ולקמן לד. כ) בעמוד זה. ל) תרגום יונתן שם פסוק כ"ו. מ) כעין זה קידושין כא. נ) תרגום ריש פ' וזאת הברכה על פסוק אש דה. ס) קהלת רבה פ"ז על פסוק טוב אחרית וע"י הג' ר"ש דעסר. ע) ונעולא זו כמנו מוספות תגינה טו. ד"ה שזנו וכו' בשם הירושלמי ע"ש.

הנהגות הב"ח

א) גמ' גמ' נשים פטורות ויום הכפורים: ב) רש"י ד"ה משנה כגון. ג) וזוה"ש צ"פ י"ג דף קל"ה האריך צ"פ ציימת זו צבאור יומר מפרש"י כאן:

גליון הש"ס

גמ' ב"ר רבות את הקטנים. ע"פ פסחים דף מג ע"ב מוס' ד"ה מלן שמעת:

תורה אור השלם

- א) להנהיג אהבי יש ואצ"תיהם אמלא: [משלי ה, כא]
ב) בפסלת תשבו שבעת ימים כל האורח ב"שאל ישובו בפסלת: [ויקרא כג, מב]
ג) והיה לכם להקט עולם בהרש השביעי בעשור להרש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האורח והגר הגר בתוכם: [ויקרא טו, מב]
ד) דבר אל בני ישראל איש או אישה כי יעשו מכל הפאת האדם למעל מעל בני ואשמה הנפש ההוא: [במדבר ה, ו]

הנהגות וצינונים

א) פסחים קט ע"א ע"ש שהוא ר"ע (גליון): ב) וצ"י סנהדרין יא ע"א ומה שנדרש שם בגליון בשם רש"ל דמוחק הן (גליון) כוונתו לתיבות כמשה רבינו: ג) ובערך סח כתב הערוך ענין נפלא ע"ש (גליון): ד) וצ"ל שלא טרחתן (גליון) וכ"ה ברש"י שבע"י (דקיס): ה) צ"ל דאי תלמוד וכו' וקבעו בהן גמרא וכו' נקרא תלמוד וברש"י שבע"י הגיר' ואתן דקדוקים שבימי התנאים היה נקרא גמרא וכ"ה ברש"י גמרא: ו) ע"י בערוך ערך סח פירוש ע"י (גליון): ז) כגון אבות יאכ"ז בוסר מאוני צדק אבני צדק. צדיק מצרה נחצ"ן כ"ה בסנהדרין שם ע"ש ובח"א וכו' וכו' וכו' מנחם משיב נפש ע"ש: ט) צ"ל ליה (באה"ל): י) צ"ל מתנתין (מנחם משיב נפש): כ) בדפ"י מתחיל כאן רבוך חדש:

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה כת.

עין משפט
גר מצוה

נד א מ"י פ"ד מה"ל ת"ת הלכה ט טו"ש"ע י"ד ס' רמו סעף טו: גה ב מ"י ט טו"ש"ע טס סעף י' וסס סעף כה צה"ה:
גו ג מ"י פ"ד מהלכות תפילין הלכה כה:
גו ד מ"י פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ד טו"ש"ע א"ח ס' פה סעף ז וטו"ש"ע י"ד ס' רמו סעף טו צה"ה:
גה ה (מ"י) פ"ו מה"ל (מלה) סמג עשין מח טו"ש"ע א"ח ס' תעב סעף א:
גה ו מ"י פ"ו מהלכות סוכה הלכה ט סמג עשין מג טו"ש"ע א"ח ס' תלד סעף ד:
ז מ"י טס הלכה א סמג טס טו"ש"ע א"ח ס' תרמ סעף א:
כא ח מ"י טס טו"ש"ע טס סעף ז:

התם מבטל ליה. להאי פקק לגבי חלון ומשיב ליה מכותל ענמו הלכך הו' מוסף אצל סדין און סהדי ללא מצטיל ליה לגבי סוכה וסופו ליעלו הלכך לא פשיטא לרבי אליעזר ליהוי מוסף: אינן אלא מפי השמועה. צתמיה: הזקקתו. כלומר תזקיקוני לומר דבר כו' אגיד לכם את מדותיו וזו אחת מהן: שיחת חולין. דברי הבאי ושחוק כלומר מה שספק צדי לא מפני (שטרותי) כלל אלה ולי"ה אפשר שאמרו רבותי דבר צדית המדרש ולא שמעתי ומה שלא שמעתי לא אומר שכן היא מדתי: ב"א תורה. בלא גירסא שהיה הולך ושונה תמיד: חוץ מערבי פסחים. מפני עשיית פסחיהם ומפני המינוקות שלא ישנו כך מפורש בפסחים (דף קט): וערבי יום הכפורים. שרץ לאכול מצעוד יוס: משנה. (ב) כגון משנה וצרייתא של ששה סדרים: גמרא. זו היא קצרה שהיו התנאים אחרונים מדקדקים בדברי הראשונים הסתומים לפרשם וליתן צדן טעם כמו שעשו האמוראים אחר התנאים שפירשו דברי התנאים שלפניהן וקצרו בהן גמרא ואותו דיוק צימני התנאי נקרא הש"ס: ה"ב. הלכה למשה מסיני כגון גוד ולצד ודופן עקומה שיעורין. חליץ מחליץ עשר נטיות ערבה וניסוך המים: דקדוקי תורה. ריבוי אומות שצאן לרוש בהן ריבוי ומעטים כגון האזרח להוציא הנשים. דקדוקה התורה בלשונה לכתוב אות יתירה ללמד: דקדוקי פורים. שהוספו לדקדק אחר מעשה הצרות ולהחמיר ולעשות סייג ואזנים לתורה וגזרו גזרות להרמיק את האדם מן העצירה ודכותה בצבורות (ד' ז'): גר הבא לקבל תורה עליו חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי אומר אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים: ק"ם וחמורים. דברים הלמדן צ"י שניתנו לדון מעמלן לכל אדם ולא פירשו כלום צמיני: וגזרות שוות. דברים הלמדן צ"י: תקופות. משצן הילוך חמה ולצנה: גימטריאות. דברים הלמדן בלשון גימטריא כגון (רימיה כה) שש"ך צל"ג צ"א"ת צ"ש כשדים (סס נה) לז קמי צ"א"ת צ"ש סדה מנון (לקמן ד' ז'): צ"א"ט צ"ח וכן לפי מנין האותיות כגון סתם נזרות שלשים יוס (מיר ד' ה). מקדוש יהיה יי"ה צימטריא שלשים הו': שיחת מלאכי השרת שיחת שדים שיחת דק"ם. לא ידענא מאי היא". משלות כובסין ומשלות שועלים. שיקדו קדמונים לתת אמתלא לתוכחתם ותולין אותן כצוצים וצשועלים כגון (סנהדרין עט) מאזני לזק אצות יאכלו צוסר"ל: הויות דאביי ורבא. כל איצעי' להו לאצ"י ורצה הו' מספקא להו וצבולן נתן את לצי ונתן בהן טעם וצימי אמוראים נשתכחו: נשרף. שהיו מלאכי השרת מתקצלין סציו לשמוע דברי תורה מפיו: מתנ"י. משם ראיה. צתמיה: נשים ועבדים. מפרש צגמרא: גמ' האזרח. צצני ישראל ישצו צסוכות: אזרח זה אזרח. אי הוה כתיב אזרח הו' משמע כל תולדות ישראל אשנים ונשים: בתיב האזרח. מיומן שצאורתיס. להוציא את הנשים: ד"רבות את הקטנים. לקמן רמינן מתניתא. עלה: בעיניו. יוס הכפורים לכתב תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר אלמא ה' לרביי אחא: אמר רבה הלכתא ניגהו ואסמכינהו רבנן אקראי. הך תרי מילי ליכא למידרשניהו לתרויהו מקראי דאם זו ה' לרבות אף זו ה' לרבות ואם זו למעט אף זו למעט אלא על פי הלכה שנאמרה למשה מסניי צאחד מהן לחילוף נאמרו שני דברים הללו זו לחיוב וזו לפטור וחדל מניייהו לאו ממשמעותא. אלא רבנן אסמכינהו אקראי חדל ממשמעותא וחדל אסמכתא צעלמא דאלו קרא חילופא משמע ולמילתא אחריתי אחא: ה"ג הו' קרא ודי הלכתא ותו למה ל"י קרא למה ל"י קרא הו' קרא הי מניייהו ממשמעותא והי לאו ממשמעותא דקרא דאלו קרא חילופא משמע אלא מהלכתא הו' דאחמנר ותו למה ל"י קרא למה ל"י הלכתא לא צסוכה לפטור ולא צעניו לחיוב: נשים פטורות. צפ"ק דקדושין (ד' לה). מפרש: ויום הכפורים. לא תעשה הו' וכתר הו' וכל מנות לא תעשה צין זמן גרמא צין לא זמן גרמא נפקא לן צקדושין (ד' לה). מדרב יהודה דציצות: אמר

התם הוא דמבטל אבל הכא דלא מבטל לא ת"ר מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתיים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשר אמר להם לא שמעתי ר' יוסי בר' יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשר אמר להם שמעתי שתיים עשרה אמר להם לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להם הזקקתו לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי. מימי לא קדמוני אדם בבית המדרש ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי. ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר. שלא שמעתי מפי רבי מעולם אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי מימיו לא שח שיחת חולין. ולא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא קדמו אדם בבית המדרש ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי. ולא הרדר במבואות המטונפות ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם. ולא אמר הגיע עת לעמוד בבית המדרש. חוץ מערבי פסחים וערבי יום הכפורים וכן היה ר' אליעזר תלמידו נוהג אחריו תנו רבנן. שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו. ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון עשרים בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא וכי מאחר שקטן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף: מתנ"י. מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית יב"ש פוסלין ובי"ה מכשירין אמרו להם בי"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני בי"ש וזקני בי"ה לבקר את רבי יוחנן בן החורנית ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה אף הם אמרו לו אם כן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה. קטן שאינו צריך לאמו חיוב בסוכה מעשה. וילדה כלתו של שמאי הזקן ופיחת את המעזיבה וסיכך על גבי המטה בשביל קטן: גמ' מה"מ דת"ר אזרח זה אזרח. האזרח להוציא את הנשים. כל לרבות את הקטנים אמר מר האזרח להוציא את הנשים למימרא דאזרח בין נשים בין גברי משמע והתניא. האזרח לרבות את הנשים האזרחיות שחייבות בעיניו אלמא אזרח גברי משמע אמר רבה הלכתא ניגהו ואסמכינהו רבנן אקראי הי קרא והי הלכתא ותו קרא למה לי הלכתא למה לי הא סוכה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (ב) יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא (ד) איש או אישה

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין

ליקוטי רש"י
חוץ מערבי פסחים. כפי שיטת המינוקות ציטט ולא נללה בשעת הגדה [פסחים קט.]. [המשך ליקוטי רש"י כ"ב]

רבינו חננאל

התם משום דמבטל ליה לפקק החלון קא אסר את שאינו תלוי אבל הכא דלא מבטל ליה לסדין אימא לא חיבטל נמצא הדבר ספק. וכן שאלו שלשים הלכות את ר' אליעזר בענין סוכה י"ב השיב להן י"ח אמר להן לא שמעתי אמרו לו כל דברך אינן אלא מפי השמועה אמר להן הזקקתו לומר דבר הזקקתו מפי רבותי ובא להודיע שלא נתרשל לעולם לא קדמוני אדם בבהמ"ד ולא ישנתי בו שינת קבע ולא עראי ולא הנחתי אדם בבהמ"ד ויצאתי ולא שחתי שיחת חולין ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מרבותי שהיה נוהג ר' אליעזר כמנהג ריב"ז בכל אלו והיה עוד ריב"ז נוהג לא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא מצאו אדם יושב דומם אלא שונה ולא פתח אדם דלת לתלמידים אלא הוא מכלל שהיה משכים ומקדים ולא אמר הגיע זמן לצאת מבהמ"ד חוץ מערבי פסחים שבתות וימים טובים: ת"ר פ' תלמידים היו לו להלל הזקן. ל' מהן ראויין שתשרה שכינה עליהן כמשה רבינו ול' מהן שתעמוד להן חמה כיהושע בן נון ועשרים בינוניים. הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל אמרו עליו כל עוף שפורח עליו באויר בשעה שהיה עוסק בתורה מיד נשרף. כלומר זיו השכינה היה במושבו. קטן שבכולן ריב"ז אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח מקרא ומשנה תלמוד הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלין וחמורין וגו' שיחת תקופות וגימטריא שיחת מלאכים ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות שועלין